

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
економіки підприємства
та організації бізнесу
Протокол № 2 від 29.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

РОЗВИТОК SOFT SKILLS

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 «Економіка»
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	Економіка бізнесу

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:
к.е.н., доцент

Юлія КОТЕЛЬНИКОВА

Завідувач кафедри
економіки підприємства та
організації бізнесу

Тетяна ВЛАСЕНКО

Гарант програми

Тетяна ВЛАСЕНКО

Харків
2023

ВСТУП

Нині відбувається глибока трансформація ринку праці та способу взаємодії між людьми. У контексті нових реалій, особисті навички, такі як комунікація, співпраця, емоційний інтелект, лідерські якості та креативність, стають критично важливими. Бізнес та освіта також переглядають свої підходи, визнаючи, що успіх залежить не лише від технічних навичок, але й від здатності адаптуватися до змін, співпрацювати з різними культурами, ефективно спілкуватися та мотивувати інших.

Таким чином, навчальна дисципліна «Розвиток soft skills» допомагає підготувати студентів до вимогливого сучасного світу, де гнучкі навички стають важливим ресурсом для досягнення успіху і розвитку.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів системи знань і вмінь щодо розвитку soft skills (гнучких навичок), таких як: критичне мислення та саморозвиток, креативність, емоційний інтелект, комунікативні навички, управління часом, лідерство, вміння працювати в команді задля успішної самореалізації та досягнень успіхів у майбутній кар'єрі. Вивчення цих навичок допоможе студентам розвинути свою особистість, покращити взаємодію з іншими людьми, сформувані здатності щодо досягнення поставлених цілей та підвищення професійного потенціалу.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- засвоєння основних методів та технік, що спрямовані на формування особистісного та професійного розвитку;
- розвиток ключових міжособистісних навичок студентів, необхідних для побудови успішної кар'єри та ефективної взаємодії в бізнес-середовищі.

Об'єктом навчальної дисципліни є процес формування у студентів системи знань і вмінь щодо розвитку soft skills в сучасних умовах.

Предметом навчальної дисципліни є сучасні концепції, методичні підходи щодо формування та розвитку soft skills.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН6	ЗК1, СК12
РН16	ЗК1, ЗК3, ЗК5, СК2, СК12
РН17	ЗК3

де, РН6. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати лідерські навички та вміння управляти персоналом і працювати в команді.

PH16. Формувати модель особистісного та професійного розвитку.

PH17. Формувати траєкторію взаємодії зі стейкхолдерами бізнес-структур на основі балансу інтересів.

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК5. Здатність працювати в команді.

СК2. Здатність до професійної комунікації в сфері економіки іноземною мовою.

СК12. Здатність до професійної комунікації в процесі прийняття управлінських рішень на основі розвитку особистісних характеристик.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи мислення та його особливості.

Тема 1. Мислення як основа дій людини.

1.1. Визначення «soft skills».

Сутність поняття «soft skills» і відмінність від «hard skills». Роль soft skills у сучасному світі. Вплив soft skills на особистий і професійний успіх. Застосування soft skills у різних сферах.

1.2. Мислення як вища форма пізнавальної діяльності людини.

Визначення поняття мислення. Фізіологічні основи мислення. Сучасні концепції мислення.

1.3. Функції, форми, види мислення.

Операції мислення. Форми мислення: судження, міркування, умовиводи, поняття. Основні функції мислення: пізнавальна, проєктувальна, прогностична, інформаційна, технологічна, рефлексивна, інтерпретаторська, аналітична і синтетична, постановка та розв'язання різноманітних задач і проблем. Класифікація видів мислення: за відношенням до діяльності; за характером засобів; за характером перебігу розумових процесів; за характером виконуваних завдань; за змістом спонукальних механізмів розумового процесу; за розумовою установкою; генетична класифікація.

1.4 Індивідуальні особливості мислення

Розв'язок розумових завдань. Роль генетики у формуванні індивідуальних особливостей мислення. Мислення зросту (growth mindset) та фіксоване мислення (fixed mindset).

Тема 2. Особливості гнучкості мислення.

2.1. Гнучкість та адаптивність мислення.

Поняття адаптивності та гнучкості, їх важливість в сучасному світі. Гнучкість, як найважливіший фактор адаптивності.

2.2. Переваги та психологічні аспекти гнучкого мислення.

Основні переваги гнучкого мислення (адаптація до змін у навколишньому середовищі, вирішення складних завдань та проблем, стимулювання творчості та

інновацій, покращення комунікації та співпраці). Прояви та вплив гнучкості мислення, як показник психологічного здоров'я та розвитку м'яких навичок.

2.3. Гнучкість, як елемент успіху в сучасному світі.

Навички успішної людини ХХІ століття. Виклики та перешкоди на шляху до гнучкого мислення. Практичні методики розвитку гнучкості. Вплив змін на людей та блокування адаптаційних процесів.

Тема 3. Системне та критичне мислення.

3.1. Системне мислення.

Поняття «системного мислення». Система і її складові. Взаємозв'язки і взаємозалежності в системах. Емерджентність і нелінійність у системах. Принципи системного мислення. Розвиток системного мислення. Ефективне застосування системного мислення.

3.2. Критичне мислення.

Поняття «критичне мислення», його властивості. Стадії та етапи розвитку критичного мислення. Роль критичного мислення у різних сферах. Когнітивні пастки в критичному мисленні.

Тема 4. Креативне мислення та його розвиток.

4.1. Креативність та креативне мислення.

Визначення понять «креативність», «креативне мислення». Структура креативного процесу.

4.2. Основні аспекти креативного мислення.

Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на креативне мислення. Відмінності між креативним і логічним мисленням. Креативне мислення в сучасному бізнесі та інноваціях.

4.3. Розвиток креативного мислення.

Важливість розвитку креативного мислення. Внутрішні та зовнішні фактори, що можуть обмежувати креативність. Способи подолання перешкод та розвиток креативного потенціалу. Методи розвитку креативного мислення.

Тема 5. Конфлікти: сутність, причини, види, вирішення

5.1. Сутність поняття «конфлікти», причини, види.

Конфлікти: визначення та джерела виникнення. Класифікація причин виникнення конфліктів: індивідуальні, міжособистісні, організаційні, соціокультурні. Види та типи конфліктів. Важливість вивчення та розуміння конфліктів у різних аспектах життя.

5.2. Особливості конфліктів в організації.

Функції конфліктів і їхня спрямованість. Вплив конфлікту на соціальне оточення та його учасників. Позитивні та негативні наслідки конфліктів.

5.3. Управління конфліктами.

Підходи до вирішення конфліктів. Стратегії і техніки для управління конфліктами у професійній та особистій сфері. Піраміда Гремма.

Змістовий модуль 2. Практичні методи та техніки розвитку гнучких навичок

Тема 6. Емоційний інтелект

6.1. Сутність поняття «емоції», «емоційний інтелект».

Емоції: визначення, види, значення. Модель емоцій Пола Екмана. Фізіологічні основи емоцій.

6.2. Сутність та зміст поняття «емоційний інтелект».

Визначення емоційного інтелекту (EQ). Еволюція розвитку поняття «емоційний інтелект». Відмінність інтелекту (IQ) від емоційного інтелекту. Складові емоційного інтелекту. Психологічні та фізіологічні аспекти емоційного інтелекту. Значення емоційного інтелекту в сучасному світі.

6.3. Розвиток емоційного інтелекту.

Значення розвитку емоційного інтелекту. Психологічні вигоди розвитку емоційного інтелекту. Підходи та методики до розвитку емоційного інтелекту. Вплив розвитку емоційного інтелекту на міжособистісні відносини

Тема 7. Основи комунікації. Комунікативні навички.

7.1. Комунікації та її важливість в сучасному світі.

Комунікація: визначення, сутність. Процес комунікації: відправник, повідомлення, канал, отримувач, зворотний зв'язок. Функції комунікації. Вербальна та невербальна комунікація. Активне слухання та сприймання інших.

7.2. Види комунікації. Основні комунікативні навички.

Внутрішня та зовнішня комунікація. Міжособистісна та групова комунікація. Офіційна та неофіційна комунікація. Ефективне спілкування. Особливості ефективної крос-культурної комунікації.

7.3. Розвиток комунікативних навичок.

Важливість тренування комунікативних навичок. Бар'єри ефективного спілкування. Сприяння розвитку комунікативних навичок в особистому і професійному житті. Методики для покращення комунікаційних навичок.

Тема 8. Мовленнєві технології та публічні виступи.

8.1. Основи публічних виступів

Визначення понять «мовленнєві технології» та «публічні виступи». Важливість публічних виступів у сучасному світі. Підготовка до виступу: вибір теми, аудиторії, мети. Структура виступу: вступ, основна частина, висновки.

8.2. Мовленнєві технології.

Засоби мовленнєвого (психологічного) впливу в тексті публічного виступу. Голосова підготовка: модуляція голосу, ритміка, гучність. Мовленнєва діяльність: артикуляція, темп мовлення, паузи. Використання мовленнєвих засобів: метафори, аналогії, інтонація.

8.3. Ефективність публічних виступів

Успішна самопрезентація. Оцінка результатів виступу: якість і зміст презентації. Залучення та збереження уваги аудиторії. Визначення сильних та слабких сторін виступів. Вплив публічних виступів на професійний розвиток.

Тема 9. Тайм менеджмент: робота з цілями і задачами.

9.1. Визначення тайм-менеджменту та його важливості в сучасному житті

Сутність поняття «тайм-менеджмент» (керування часом). Принципи керування часом. Значення ефективного управління часом в сучасному світі.

9.2. Цілі та завдання в тайм-менеджменті.

Визначення цілей та завдань. Різниця між цілями та завданнями. Важливість встановлення конкретних цілей. Мотивація та постановка особистих цілей. S.M.A.R.T. – підход до формулювання цілей.

9.3. Розробка особистого підходу до тайм-менеджменту.

Адаптація методів тайм-менеджменту до особистих потреб і стилів роботи. Ефективне використання технологій та інструментів підвищення особистої продуктивності. Відстеження та оцінка власного прогресу. Розвиток навичок прийняття рішень щодо пріоритетів.

Тема 10. Лідерство та розвиток лідерських якостей.

10.1. Лідерство та його роль у сучасному світі.

Визначення поняття «лідерство». Різниця між лідерством та менеджментом. Природа лідерства та його складники. Теорії лідерства.

10.2. Типи та стилі лідерства.

Типи лідерства: трансформаційне лідерство, сервісне лідерство, автентичне лідерство, ситуаційне лідерство. Стилi лідерства: авторитарний, демократичний, ліберальний.

10.3. Лідерські якості та компетентності.

Етика та цінності в лідерстві. Навички лідера. Ефективний менеджер. Роль лідера в команді. Прийняття рішень: правила та помилки. Навички ефективного прийняття рішень.

Перелік практичних завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
1	2
Тема 1. Завдання 1.	Проходження тесту на визначення свого типу особистості. Визначення своїх сильних сторін та зон розвитку з використанням методу «SWOT аналіз особистості».

2	3
Тема 2. Завдання 2.	Вирішення ситуаційних вправ «Створення асоціаційних ланцюжків», «10 способів використання об'єкта», спрямованих на розвиток гнучкості мислення та здатності до творчого переосмислення об'єктів та ідей.
Тема 3. Завдання 3.	Ділова гра «Pro і Contra». Аналіз ситуацій на розвиток системного та критичного мислення. Ознайомлення з інструментами для розпізнавання ментальних ярликів у процесах мислення, логічних пасток, які разом з когнітивними викривленнями сприяють тому, що люди приймають невважені рішення.
Тема 4. Завдання 4.	Створення креативних ідей за допомогою використання методу дизайн-мислення (Design Thinking).
Тема 5. Завдання 5.	Вирішення кейсу «Управління конфліктами».
Тема 6. Завдання 6.	Виконання ситуаційних вправ на визначення рівня емоційного інтелекту та його розвиток.
Тема 7. Завдання 7.	Виконання ситуаційних вправ на розвиток ефективного спілкування. Вирішення кейсу «Enhancing Global collaboration: exploring the features of effective cross-cultural communication».
Тема 8. Завдання 8.	Вирішення завдань «Ефективність публічних виступів», «Техніка ведення ділових переговорів».
Тема 9. Завдання 9.	Вирішення завдань: «Розподіл часу за матрицею Ейзенхауера», «Постановка особистих цілей за методом S.M.A.R.T.».
Тема 10. Завдання 10.	Ділова гра: «Ефективний лідер».

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 - 10	Підготовка до практичних занять
Тема 2	Написання есе
Тема 3 – 4, 6, 8 - 10	Підготовка презентацій
Тема 5, 7	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни «Розвиток soft skills» для реалізації визначених компетентностей освітньої програми та активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання як:
словесні (лекції (тема 1 – 3, 5, 7, 8 – 10), проблемні лекції (тема 4, 6);
наочні (демонстрація (тема 1 – 10);
практичні (практичні заняття (тема 1 – 10), кейс-метод (тема 5), ділові ігри (тема 3, 10).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Поточний контроль: виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань (20), підготовка презентацій (50 балів), письмова контрольна робота (20 балів), написання есе (10 балів).

Семестровий контроль: Залік

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Лугова В. М. Основи самоменеджменту та лідерства. [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. М. Лугова, С. М. Голубев ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (927 КБ). - Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. - 211 с. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21464>

2. Мрихіна О. Креативне мислення: електронний підручник, 2023. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/845/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9A%D1%80%D

0%B5%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5_%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf

3. Отенко І. П. Корпоративна культура: міжнародний та трансформаційний аспекти [Електронний ресурс] : монографія / І. П. Отенко, М. І. Чепелюк. - Електрон. текстові дан. (1,18 МБ). - Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 242 с. – Режим доступу:

<http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/20079>

Додаткова

4. Гоулман Д. Емоційний інтелект лідера / Д. Гоулман, Р. Бояціс, Е. Маккі. Пер. з англ. 3-тє вид. К.: Наш Формат, 2021. 288 с.

5. Котельникова Ю. М. Міжкультурні особливості в процесі управлінських комунікацій / К. В. Кривобок, Ю. М. Котельникова, І. О. Кінас. 2023. № 1-2. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. С. 18–24. URL: http://apie.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/apie_2023_r01_a03.pdf

6. Котельникова Ю. М. Важливість розвитку soft skills в умовах сучасного ринку праці / Ю. М. Котельникова, Д. С. Касьмін // Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції «Methods of solving complex problems in science», Прага, Чехія. 2023. С. 117–120. URL: <https://isg-konf.com/methods-of-solving-complex-problems-in-science/>

7. Льюрік М. Дизайн-мисленнєве життя. / М. Льюрік, Ж-П. Томмен, Л. Лайфер. Практичний посібник. Вид.: ArtHuss. 2021. 256 с.

8. Thomas J. Thinking Differently: How to Thrive Using Your Nonlinear Creative Thinking. Profiling Consultants LLC; Illustrated edition. 2020. 158 pp.

9. 12 Soft skills 21 століття. Коуч-книжка для натхнення і розвитку. Збірник самарі. Вид.: Моноліт-Bizz. 2022. 208 с.

Інформаційні ресурси

10. Сайт ПНС ім. С. Кузнеця. Методичне забезпечення з навч. дисципліни «Розвиток soft skills» [Електронний ресурс] / Ю. М. Котельникова. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=10327>